

Personvern i skolen

Skolelederkonferansen 24. oktober 2018

Leder forretningsjuridisk/ advokat Hege Stensland Sveen

Virkeadvokatene - Forretningsjuridisk

Hege Stensland Sveen

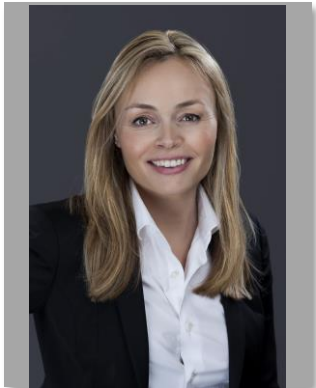
Thomas Flo Haugaard

Maja Glad Pedersen

Susanne Knoph Larsen

Tanya Farstad Valdø

Jon Fors-Skjæveland

Anders Aasland Kittelsen

Richard Treu

1. Innledning

Rettslig ramme

2. Prinsippene for behandling av personopplysninger

Styrende for personopplysningsloven og personvernforordningen (GDPR)

3. Nye krav i GDPR

Større ansvar, tydeligere krav og styrkede rettigheter

4. Hva må skolene ha på plass?

Etterlevelse i praksis - prosess, maler og verktøy

5. Praktiske problemstillinger

Innledning – rettslig ramme

Bakgrunn

- Ny personvernforordning (GDPR) vedtatt i EU 14. april 2016
 - Trådte i kraft i Norge i **juli 2018**
 - Erstatte dagens personopplysningslov fra 2000
- Moderne og harmonisert europeisk lovgiving

- Ny personopplysningslov
- Personvernforordningen (GDPR) er del av loven

Den store feil fremtidsforskere og datafreakere gjør, er å trekke erfaringene fra bruk av PC på arbeidsplassene inne i hjemmene. En slik projisering holder ikke, skriver *Leif Øsvold* i Oslo.

DEBATT

Internett en flopp!

Dataeksperter og såkalte fremtidsforskere spår i økende grad at Internett vil bli dominerende i vårt dagligliv i de nærmeste årene, fordi vi vil bli nødt til å ta den i bruk via vår hjemme-PC. Tilbakervisning av slike gale trendbaserte påstander er nå nødvendige, og her er en mot-hypotese: Internett er en flopp; det vil si en «motegreie» som kommer til å dø ut om et par år.

Det er tre grunner til dette: 1) ingen av aktørene på nettet vil tjene penger på å legge seg der med sine tilbud, 2) privat bruk av nettet vil være marginalt, og 3) mengden av informasjon på nettet vil bli så enorm at det vil skape frustrerende store søkeproblemer, og dermed frafall av brukere. Hva gjelder punkt 1 så tror jeg at vi snart vil få se en leverandørflukt fra Internett, når disse oppdager at de har lurt seg selv, redde for ikke å være moderne eller være tilstede der «alle de andre» er.

Hva gjelder punkt 2 så vil jeg ta utgangspunkt i hva flere medieguruer sier. De uttaler at Internett innen år 2000 vil være en like naturlig del av dagliglivet som PC-en er idag. Dette postulatet er galt, av den enkle grunn at PC idag ikke er en naturlig del av dagliglivet. Feilen oppstår fordi man ikke skiller mellom bruk av PC på jobb, og hjemme.

Datautviklingen og bruk av PC på jobb har revolusjonert arbeidslivet, og vil fortsatt gjøre det. Dette er stort sett en velsig-

Motegreie. Internett er en motegreie som kommer til å dø ut om et par år, mener *Leif Øsvold*.

nelse for arbeidstagerne. Den store feil fremtidsforskerne og datafreakene gjør er imidlertid å trekke erfaringene fra bruk av PC på arbeidsplassene inn i hjemmet. De påstår derfor at en tilsvarende revolusjon vil skje der, men en slik projisering holder ikke, hverken i teori eller praksis. Uthredelsen av PCer i hjemmene vil nok øke noe i årene som kommer, men jeg tror vi allerede er nær toppen. Og denne toppen er kanskje fem prosent av befolkningen, mens med andre ord 95 prosent ikke bruker PC hjemme (selv om mange har kjøpt en). Og

det er bruken av PC som teller, ikke besittelsen. Grunnen til dette er simpelthen at mennesket er et sosialt vesen, og etter en stund kommer til å bli lei av å kommunisere med en maskin i fritiden. PC i hjemmet kommer i all hovedsak til å bli benyttet til jobb- og studie-relaterte oppgaver, samt til spill og underholdning. Og selv volumet av disse positive anvendelsene blir små, også på lang sikt.

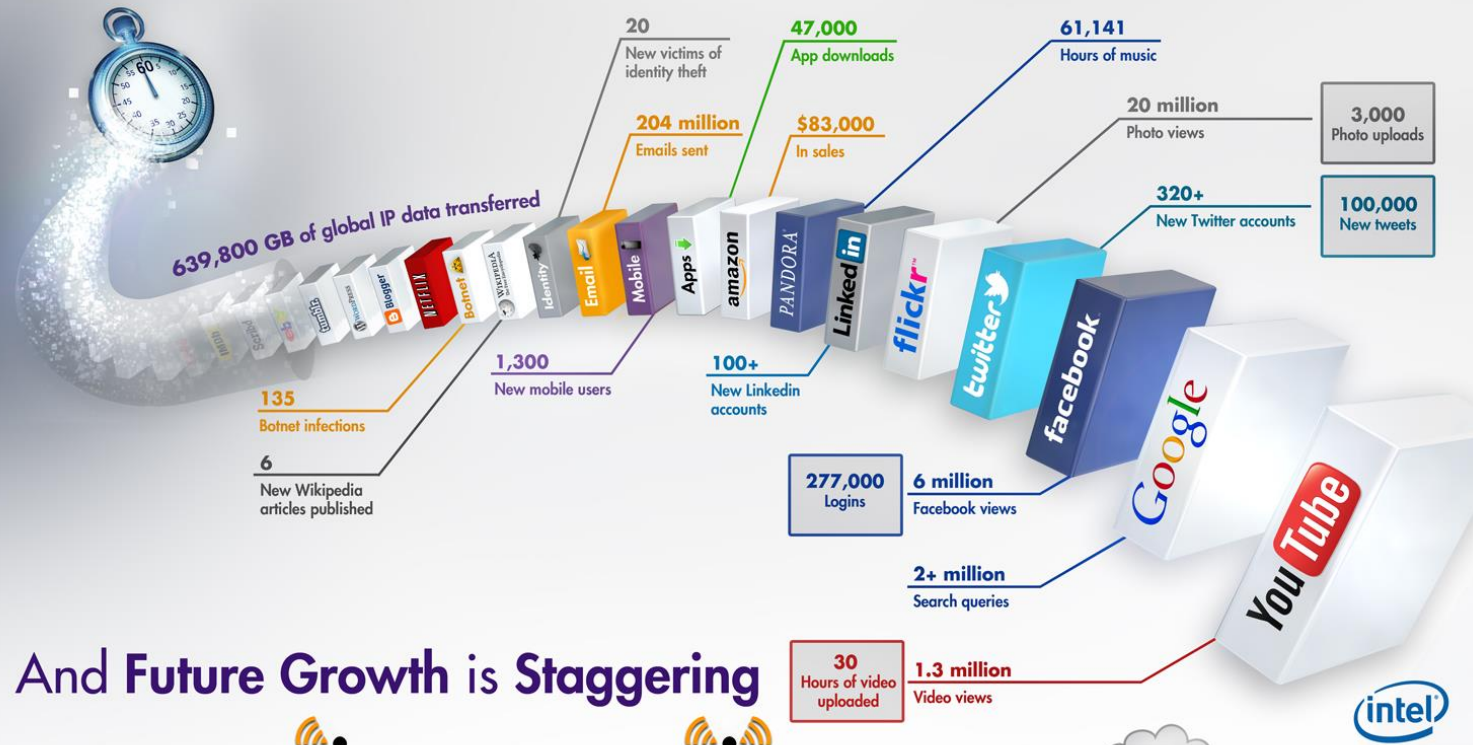
Det er forbløffende å konstatere hvordan fremtidsforskere og dataeksperter overser dette fundamentale sosiale element hos mennesket. Det er enkelt å registrere at vi mennesker er slik skapt at vi faktisk ikke ønsker å forholde oss til en datamaskin hele dagen, men at vi trenger å kommunisere med andre levende vesener. Særlig gjelder det dem som bruker PC på jobben. Vi vil derfor ikke benytte en maskin når vi i fritiden skal kommunisere med omverdenen. Vi vil heller ikke sitte alene hjemme og utføre jobben vår, uten kommunikasjon med et kollegialt arbeidsmiljø. Såkalt «fernarbeid» kommer derfor heller aldri til å bli særlig utbredt, men forbli en ubetydelig avart.

Mennesket vil alltid knytte seg til et sosialt felles miljø, fordi det hører til de basale holdninger og behov vi er skapt med. Disse vil ikke forandre seg i nevneverdig grad, til tross for PCen. Når vi skal bestille våre billetter eller reiser så vil vi snakke med et le-

vende menneske, ikke taste inn på en maskin. Når vi leier vår video så vil vi besøke utleieren og velge i visuelle omgivelser. Shopping vil vi gjøre ved å oppsøke det levende miljø i butikkene, ikke sitte hjemme og bestille varer. Vi klarer ikke å «snakke» med eksterne familiemedlemmer eller venner via en PC, så lenge vi kan ringe eller besøke dem. Vi vil ikke lese hverken aviser, fag- eller skjønnlitteratur ved å «bla» i en datamaskin, men ved å kjenne papiret og boken i våre egne hender. Disse tingene vil ikke kunne erstattes av «PC-opplevelser», og slik vil det heldigvis fortsette å være, for slik er den menneskelige natur. Kort oppsummert: de sosiale basis-behov hos oss står i direkte motstrid til bruk av datasystemer i hjemmet, og vil naturligvis seire i det lange løp. Og når det gjelder bruk av Internett for å få all verdens informasjon, så tror jeg at dette vil dø ut av seg selv. Vi er allerede overført med informasjon, og får dessuten den vi trenger via trykte medier, radio og TV.

Idag er det kun én prosent av befolkningen som bruker Internett hjemme, og særlig flere tror jeg ikke det vil bli. Hvordan det er mulig å lage så mye styr omkring et medium som 99 prosent av folket ikke benytter seg av privat, kan bare forklares med at det er massemediene som er hovedaktørene også på Internett.

What Happens in an **Internet Minute**?

And Future Growth is Staggering

Gjelder alle virksomheter som **behandler personopplysninger**

«Personopplysning»

= *Enhver opplysning som kan knyttes til en fysisk person*

Eksempler

Særlige kategorier /
«sensitive» personopplysninger

= Opplysninger om

- rasemessig eller etnisk opprinnelse
- politisk oppfatning
- religion
- livssyn
- fagforeningsmedlemskap
- genetiske eller biometriske opplysninger
- helseopplysninger
- seksuelle forhold eller seksuell orientering.

Særlige kategorier/ sensitive personopplysninger

- Opplysninger knyttet til spesialundervisning
- Hvordan sikre at slike opplysninger ikke kommer på avveie?
 - Rutiner for lagring og tilgang
 - Rutiner for forsendelser per post og e-post

Prinsippene for behandling av personopplysninger

- Prinsippene:

- 1) Lovlighetsprinsippet
- 2) Informasjonsprinsippet
- 3) Formålsprinsippet
- 4) Nødvendighetsprinsippet – omfang og varighet
- 5) Sannhetsprinsippet
- 6) Sikkerhetsprinsippet

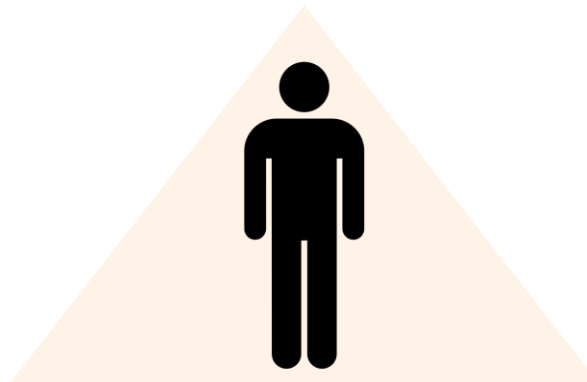

Nye krav i GDPR

Nye krav i personopplysningsloven / personvernforordningen (GDPR)

Hva er nytt?

- De grunnleggende prinsippene og reglene for behandling av personopplysninger er videreført i betydelig grad
- Noen nye krav på toppen
 - Styrkede rettigheter for borgerne – særlig i møte med ny teknologi
 - Større ansvar for virksomhetene

Styrkede rettigheter for borgerne

- En tydeligere rett til å kreve sletting av egne personopplysninger («retten til å bli glemt»)
- Rett til å kreve at behandlingen begrenses
- Rett til å ta med seg opplysningene til en annen virksomhet (dataportabilitet)
- Rett til å motsette seg automatiserte avgjørelser og profilering.

Større ansvar for virksomhetene:

Bevisstgjøring & dokumentasjon!

«Det viktigste er at virksomheter kan dokumentere at de har et bevisst forhold til personvern, og dette gjør at man ikke trenger å være 100 % i mål når GDPR får virkning 25. mai 2018.»

- Direktør i Datatilsynet,
Bjørn Erik Thon

Hva må skolene ha på plass?

BLI KLAR I TIDE - FØLG VIRKES 7 STEG:

For å sikre at din virksomhet er godt nok forberedt, anbefaler vi at du følger Virkes 7 steg mot nye personvernregler.

1. Kartlegg hvilke personopplysninger du behandler
2. Sikre at behandlingen er lovlig
3. Utarbeid en klar og forståelig personvernerklæring
4. Oppdater rutiner for internkontroll
5. Oppdater rutiner for informasjonssikkerhet
6. Vurder om du må ha at personvernombud
7. Sikre lovlig overføring av data

1. Skaff deg en oversikt over hvilke opplysninger du behandler

■ Hvilke typer opplysninger har dere knyttet til

- Elever – f.eks. navn, kontaktopplysninger, fødselsenummer, vitnemål, vurderinger, helseoppl. mv.
- Ansatte – f.eks. navn, kontaktopplysninger, kontonummer, cv, sykemeldinger, personalsaker mv.
- Foreldre – kontaktopplysninger

■ Hva er formålet med disse opplysningene?

- Drive skole

Oversikt over personopplysninger som behandles – MAL

	Opplysninger	Formål	Grunnlag	Sensitive opplysninger	Sikkerhetstiltak	Lagring	Omfang	Databehandlere	Utlevering
	Ansatte: - Navn - Adresse - Statsborgerskap - Fødselsnummer - Kontonummer - Osv.	- Oppfylle arbeidsavtale - Oppfylle rettslige forpliktelser som arbeidsgiver	- Oppfyllelse av avtale (Art 6 (b)) - Oppfylle rettslig forpliktelse (Art 6 (c) jf. <u>aml.</u>)	Ja	- Tilgangskontroll - Passordbeskyttelse - Kryptering av e-post - Sikker <u>print</u> - Lønnspermer låses i skap	- Egen server - Ekstern server i Norge? - I EU? - Fysisk mappe	- 130 ansatte	-IT-leverandør	- NAV - <u>Skattemdh.</u>
	Jobbsøkere:	- Vurdere ansettelse	- samtykke	ja	-	-	- Ca. 500 kandidater i året	-	-
	Kunder: - Navn - Adresse - E-post - Osv.	- Oppfylle avtale om kjøp - Markedsføring - Annet?	- Oppfyllelse av avtale (Art 6 (b)) - Samtykke (Art 6 (a))	Nei					
	Medlemmer: - Navn - Adresse - E-post - Osv.	- Oppfylle avtale om medlemskap - Markedsføring - Annet?	- Oppfyllelse av avtale (Art 6 (b)) - Samtykke (Art 6 (a))	Nei					
	Pasienter: - Navn - Adresse - Pasientjournal - Pårørende - Osv.	- Yte helsehjelp	- Rettslig forpliktelse (Art 6 (c) jf. helsepersonell. §§ 39 flg.)	Ja					
	Elever/studenter: - Navn - Adresse - Fravær	- Opplæring	- Rettslig forpliktelse (Art 6 (c), jf. opplæringsloven § 13-5)	Nei					

2. Rettslig grunnlag

- En forutsetning for å behandle personopplysninger
- Ofte vil de mest praktiske grunnlagene være:
 - at behandlingen er nødvendig for å **oppfylle en rettslig forpliktelse**,
 - at personopplysningene er nødvendige for å **oppfylle en avtale** eller
 - at det er gitt uttrykkelig **samtykke** til å bruke opplysningene til bestemte formål
 - at virksomheten har **berettiget interesse** av å behandle personopplysningene
- Relevante rettslige grunnlag:
 - Oppfylle elevkontrakt
 - Oppfylle arbeidsavtale og rettslige forpliktelser som arbeidsgiver

3. Personvernerklæring

- Strengere informasjonskrav
 - Krav til klarhet og at opplysningene gis på en enkel og forståelig måte
 - Informasjon om hvilke opplysninger som samles inn, hvor de hentes fra, hva opplysningene skal brukes til, hvor lenge opplysningene lagres, rutiner for sletting osv.
- Kan med fordel samles i en egen personvernerklæring som legges lett tilgjengelig på skolens hjemmeside
- Virkeadvokatene har utarbeidet standard maler for hvordan slike personvernerklæring kan se ut

4. Rutiner for internkontroll

- Sikre at skolen oppfyller rettigheter og plikter knyttet til personvern
- Krav til internkontroll i stor grad videreført i de nye reglene
- Rutiner for blant annet:
 - Informasjon om hvordan skolen behandler personopplysninger – personvernerklæring
 - Registrering og bruk av personopplysninger: Hvor registreres og lagres opplysningene, tilgangskontroll, taushetsplikt, sensitive opplysninger og bruk av fødselsnummer som krever særlige sikkerhetstiltak,
 - Sletterutiner; elevopplysninger, ansatteopplysninger
 - Rutiner for utlevering av opplysninger til elever og foresatte og andre
 - Rutiner for bruk av bilder
 - Håndtering av krav om innsyn
 - Rutiner for informasjonssikkerhet (IT avdeling og IT leverandør som må utarbeide disse)

5. Personvernombud

- Mange virksomheter er pålagt å opprette et personvernombud
- Personvernombudet skal:
 - Gi råd til virksomheten og de ansatte om de forpliktelsene som følger av personvernreglene.
 - Samarbeide med Datatilsynet og fungere som et kontaktpunkt for tilsynet ved spørsmål.

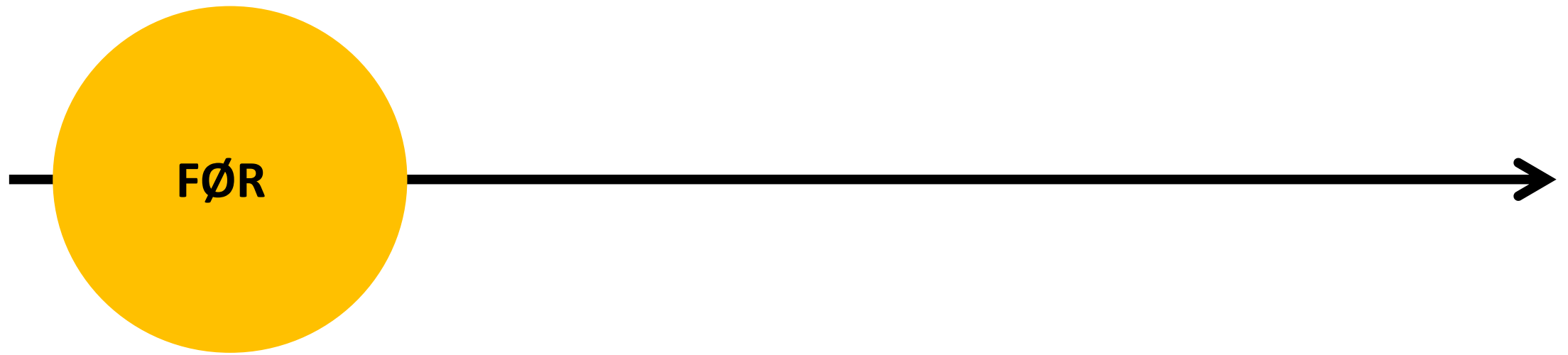
5. Personvernombud

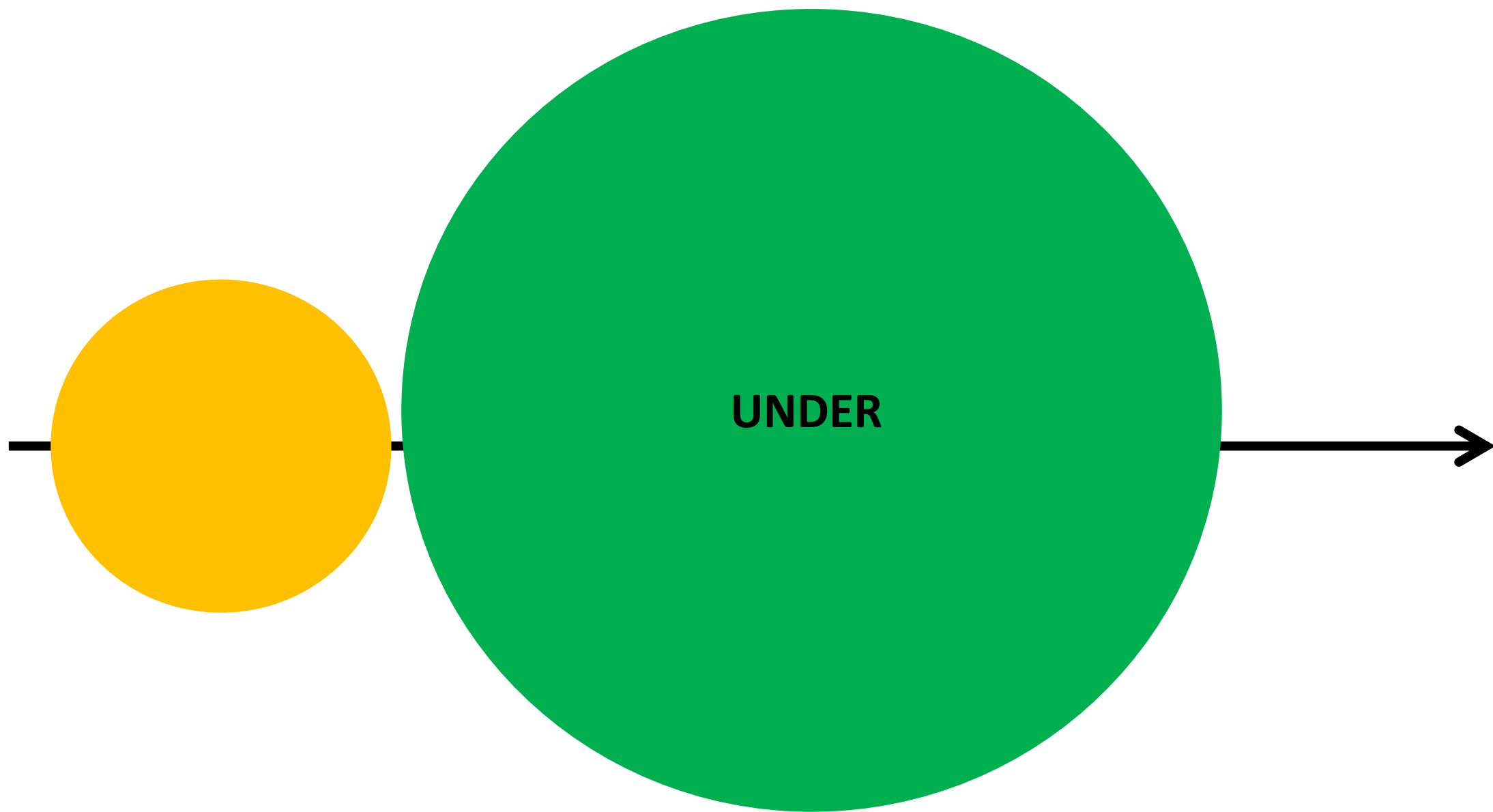
- Anbefales at det opprettes et personvernombud i alle virksomheter som behandler personopplysninger i stor skala, eller som behandler sensitive personopplysninger.
- Dersom det ikke opprettes et personvernombud bør virksomheten dokumentere de vurderingene som er foretatt, med mindre det er helt opplagt at virksomheten ikke har en slik plikt.

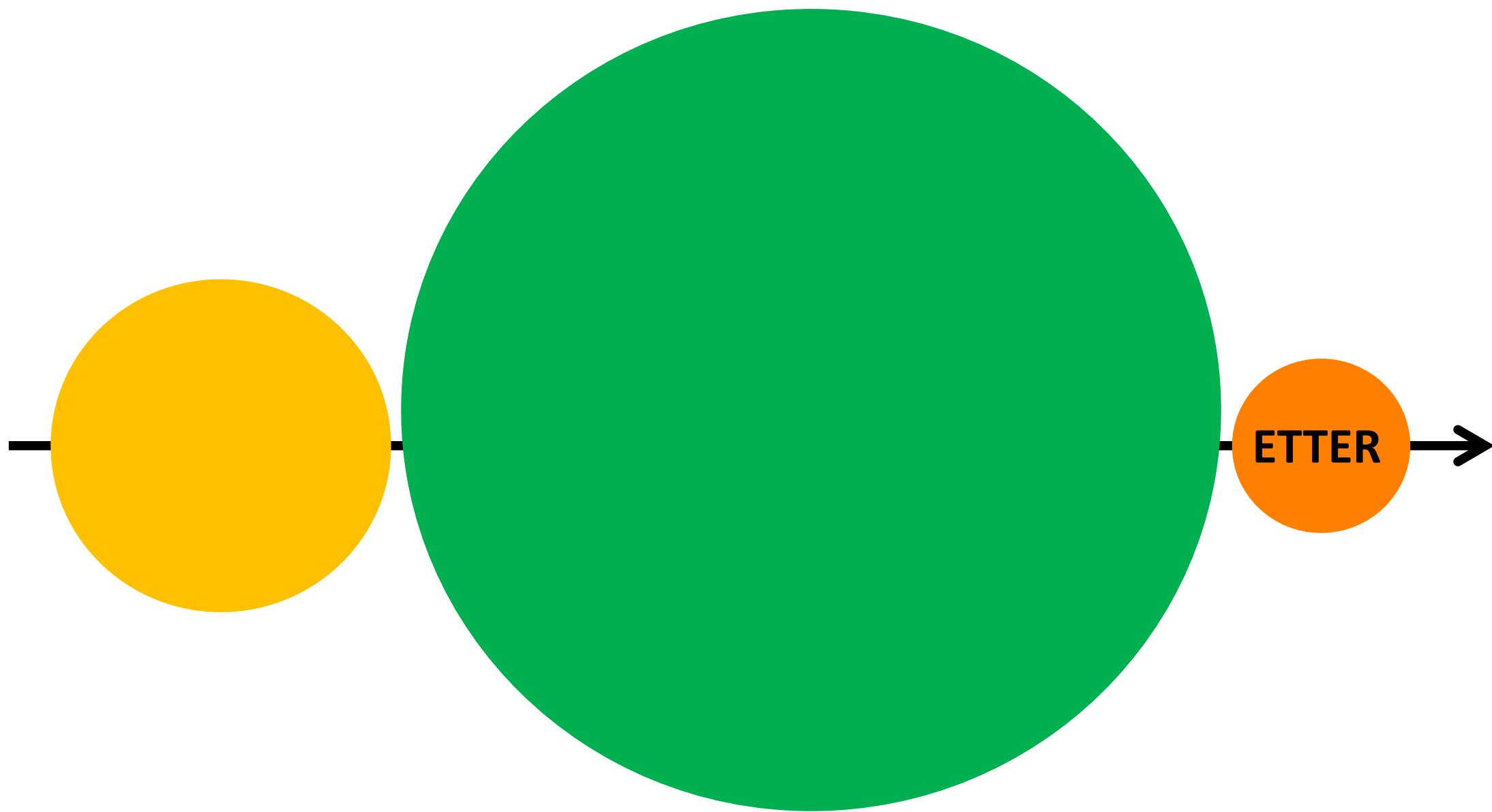
Praktiske problemstillinger

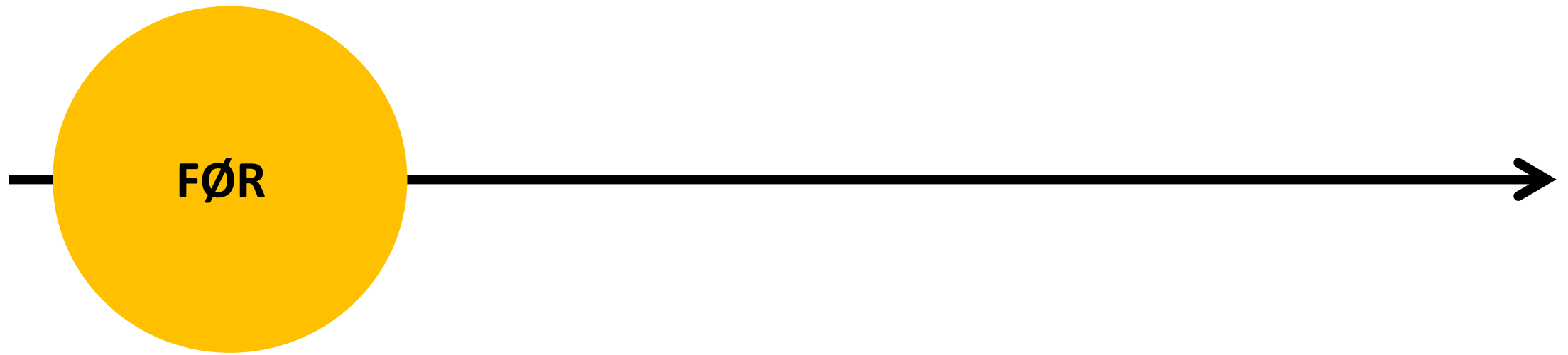

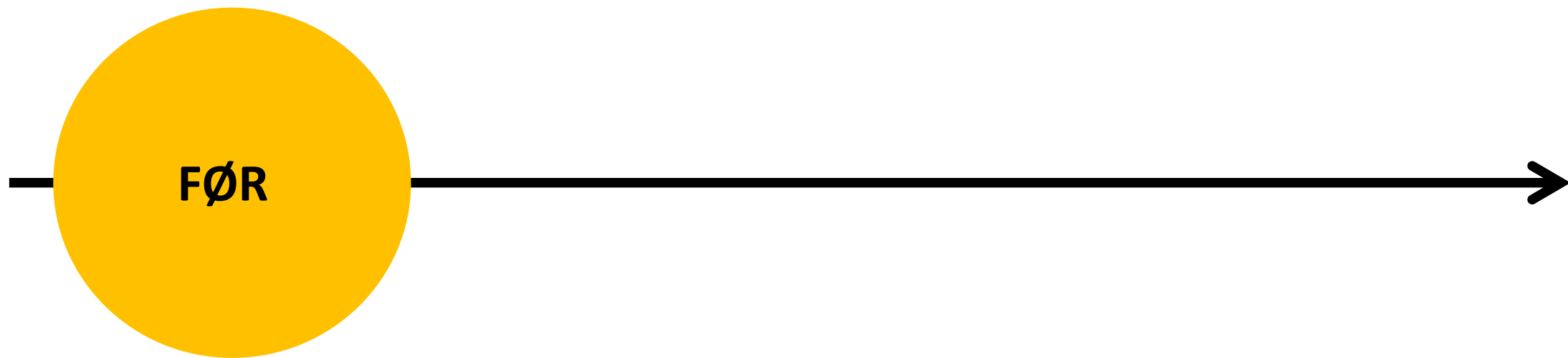
Lagring av ansatteopplysninger

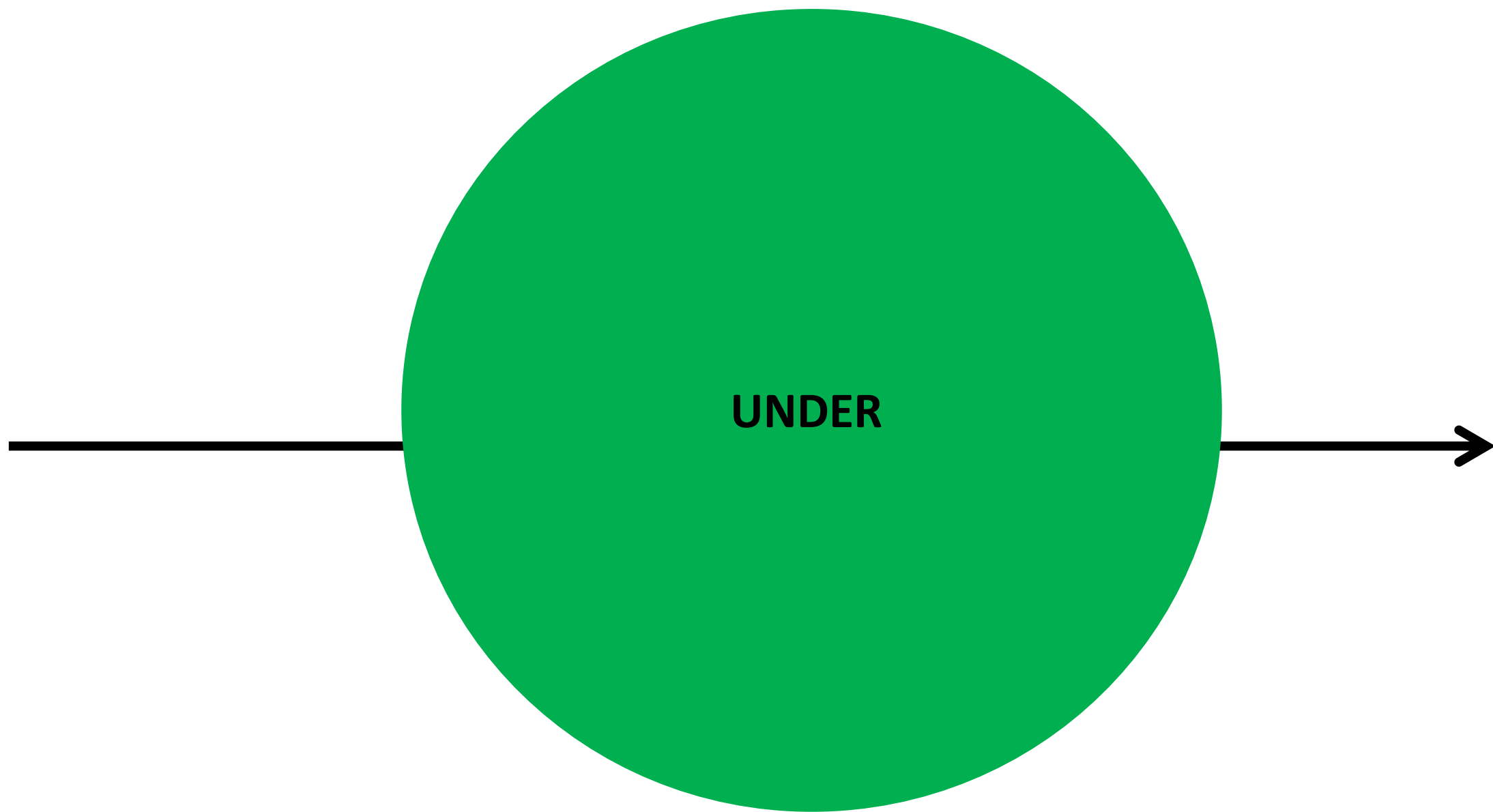

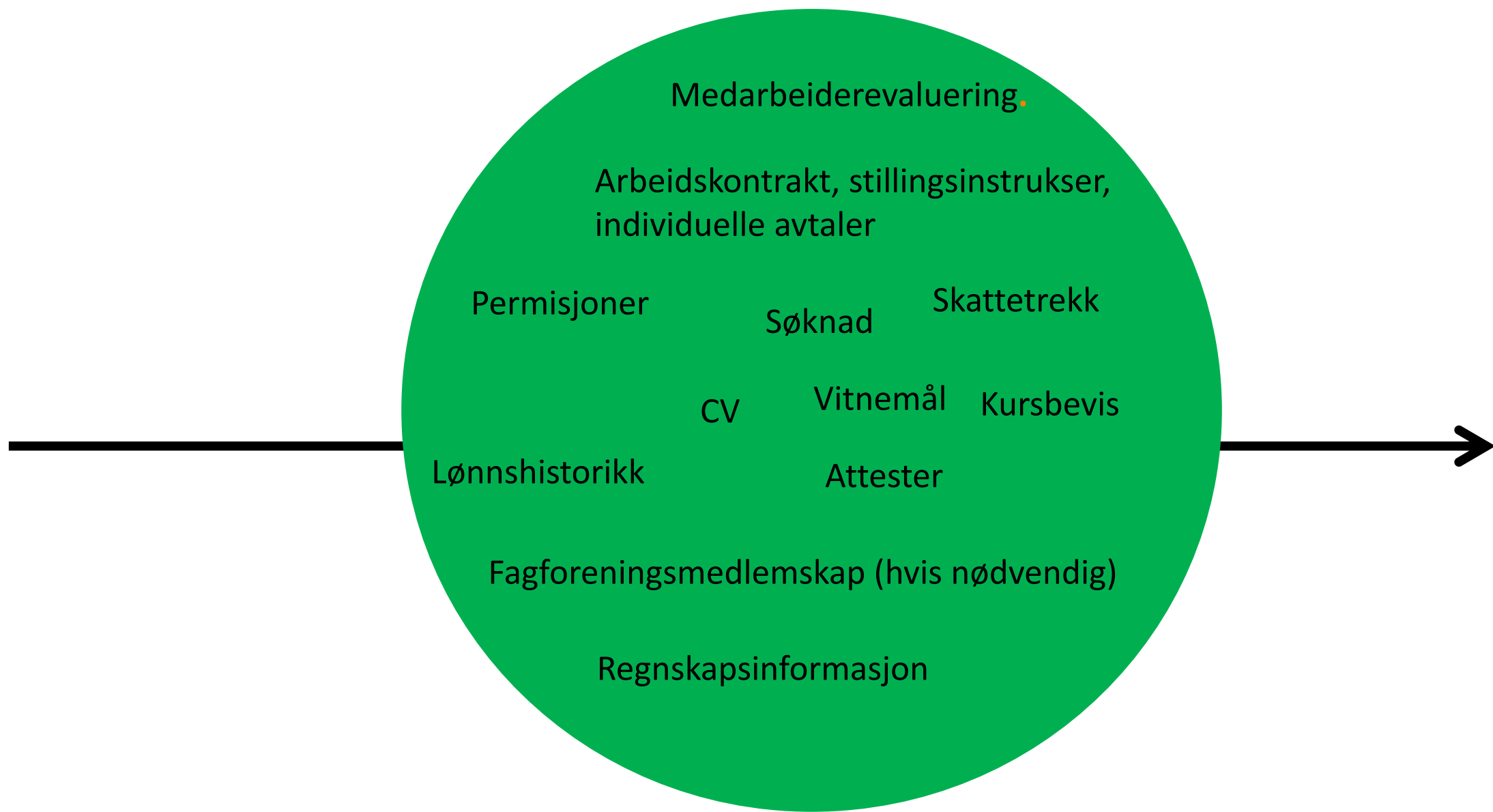

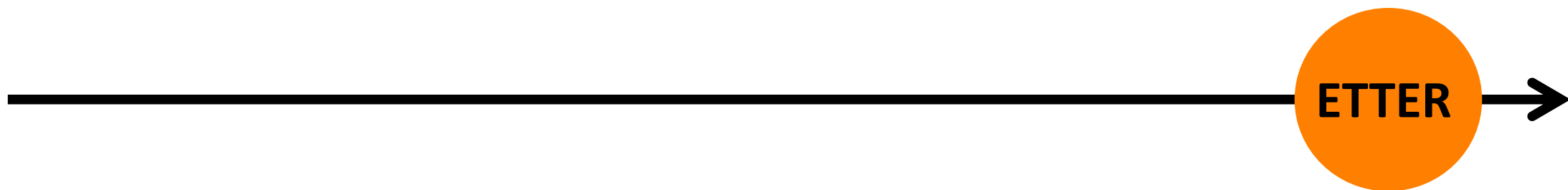
Interne vurderinger/intervjureferater.

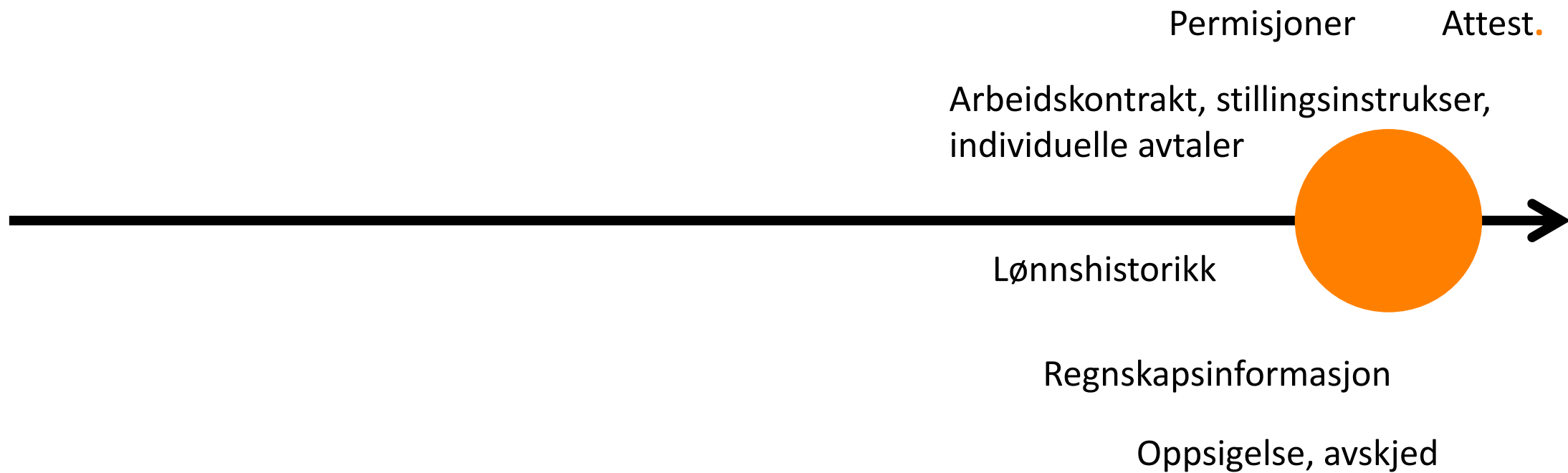

INTERESSEAVVEINING / NØDVENDIGHET

INTERESSEAVVEINING / NØDVENDIGHET

Lagring av elevmapper

Bildebruk

Spørsmål?

tfh@virke.no
971 69 577

skl@virke.no
971 76 597

hss@virke.no
911 70 250
www.virke.no/personvern